

'Met hart en ziel maak ik Hem groot'

Deze zinsnede uit de lofzang van Maria is de titel van een van de liederen uit het nieuwe liedboek. Het nieuwe liedboek, om precies te zijn: het 'Liedboek, zingen en bidden in huis en kerk', wordt op zaterdag 25 mei gepresenteerd in Monnickendam.

De ouderensoos van de Marcuskerk mocht op 25 april voorproeven. Met zo'n zestig vrouwen en mannen, onder wie ook enkele gasten van buiten de wijk, zongen we dat het een lieve lust was.

Ds. Geertien Morsink, vice-voorzitter van de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied, liet ons in de kerkzaal via het proefbundeltje kennis maken met een aantal liederen uit het nieuwe Liedboek.

Naast veel vertrouwds bevat het liedboek ook een schat aan nieuwe liederen en is er geput uit de voorraad van alle tijden en uit vele landen, kortom uit de volle breedte van de kerk.

Ds Morsink liet ons de mogelijkheden ervaren van het werken met voorzang en refreinen doordat zij als voorzanger ons vertrouwd maakte met onbekende melodieën.

Muzikaal begeleidde en ondersteunde Karel Demoet, de cantor van de Marcuscantorij, ons daarbij op de vleugel.

Er werd door iedereen met veel plezier gezongen en na afloop was iedereen ervan overtuigd dat de mogelijkheden die deze liedbundel biedt voor jong en oud een aanwinst zijn.

Dina Bouman-Noordermeer

Zomervrijwilligers in het Smulhuis

Veel leden van de voormalige CentrumGemeente hebben zich jarenlang ingezet in verschillende daklozenorganisaties in de stad. Een aantal van hen doet dat nog steeds. Zo is Henk Griffioen (foto) benoemd tot 'Ambassadeur van de daklozen in Utrecht'.

* Henk Griffioen.

In dit nummer, op pagina 10, staat een uitgebreide oproep voor 'zomervrijwilligers'. Bij het Smulhuis werken ongeveer negentig vrijwilligers, onder wie veel studenten. Dagelijks verzorgen zij een maaltijd voor de daklozen. Griffioen: "In zomers is het altijd moeilijk het rooster voor de vrijwilligers vol te krijgen." Dit ter toelichting op het artikel onder de kop 'Ga jij deze zomer komen voor daklozen in Utrecht'.

BIOGRAFIE DS VAN DER WERF LEEST ALS EEN THRILLER

Een tijdsbeeld dat je pakt

Piet Warners

Soms overkomt het me: een boek pakt me zó dat ik het steeds weer oppak om verder te lezen. Op 27 april werd zo'n boek in de Domkerk gepresenteerd in een boeiende bijeenkomst. Het kón ook niet op een andere plaats, want het boek is een biografie over de jong overleden (in 1979, 52 jaar oud) Hans van der Werf, grondlegger van het citypastoraat dat tot op heden vanuit en in de Domkerk plaatsvindt. De titel van het boek 'ds Hans van der Werf, architect van kerkenwerk'. Niet dr (doctor) maar ds (dominee) van der Werf. Jawel hij promoveerde in 1960, maar Utrecht kent hem voluit als dominee. Als Verbi Divini Minister – dienaar van het Goddelijke Woord. Dat was hij, dat wilde hij zijn. Al zijn gaven (en dat waren er vele!) in dienst van de Heer tot opbouw van de gemeente.

Tijdens de bijeenkomst in de Domkerk sprak onder meer zijn dochter ds Judith van der Werf. Zij vertelde toch wat bezwaar te hebben tegen de betiteling architect van kerkenwerk (tussen haakjes: die omschrijving is afkomstig van wijlen professor Hasselaar, pagina 490). Het bezwaar van de dochter is dat een architect iets ontwerpt en zodra het gebouwd is, is het af. Zij betoogde dat haar vader een man was die in zijn denken en doen voortdurend in beweging was. En dat blijkt ook wel uit dit omvangrijke boek (523 pagina's leesvoer plus vele aantekeningen die het geheel documenteren en een zeer bruikbaar register), dat ds M. den Dekker, citypastor te Dordrecht, geschreven heeft. Een bijzondere prestatie naast je drukke werk zo'n boek te schrijven met alle bronnenonderzoek, interviews en wat dies meer zij. Collega den Dekker was leervicar bij Van der Werf in 1973.

Van der Werf was vatbaar voor goede tegenargumenten maar hij had niets met geneuzel

Kerkgeschiedenis

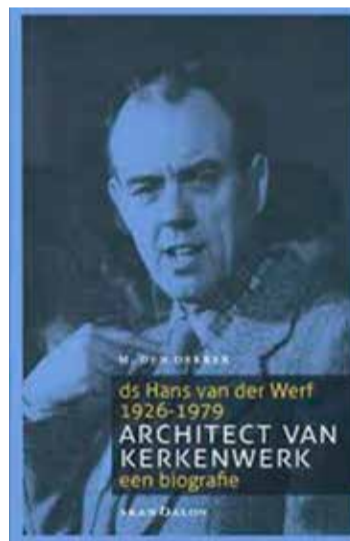
Waarom pakt dit boek me zo? Een goede biografie is meer dan een levensbeschrijving van iemand, het is een tijdsbeeld. Dat is voluit aan de orde in dit boek, dat leest als een thriller. Een stukje Nederlandse en vooral Utrechtse kerkgeschiedenis. Als Utrechtse dominees-zoon en later als predikant altijd familiaal verbonden gebleven (en na de beschreven periode ook weer als predikant in onze stad) met Utrecht brengt bijna elke pagina van de delen 4 en 5 van het boek herinneringen bij me boven. Zoveel bekende namen (vooral Eef Das moet met ere genoemd!) en feiten passeren de revue en worden op een rijtje

BOEKEN

gezet, zodat ik dankzij Den Dekkers werk nu beter begrijp wat er gebeurde dan toen ik op een afstand uit de tweede hand van alles meekreeg.

Tegenstand

Door de komst van de jeugd-predikant begonnen er zaken te veranderen. Dat alles wordt minutieus beschreven – ook de tegenstand die hij ontmoette. Dat is eigenlijk nooit veranderd. Van der Werf was een visionair man, die van alles probeerde (los van de reguliere jeugddiensten begon hij op zondagavonden met diensten van Schrift en Tafel), altijd op de toekomst gericht vanuit zijn door Barth beïnvloede denken en theologiseren, mislukkingen incassierend en toch weer verdergaande. Hij kon zijn visie uitstekend argumenteren en deed dat in vele artikelen in 'Hervormd Utrecht', in de Centrale Kerkenraad en in landelijke kerkbladen. Hij was

vatbaar voor goede tegenargumenten, maar hij had helemaal niets met geneuzel en kon daar soms heel kortaf, soms grof, op reageren.

Zijn visie op kerk-zijn kon hij vanaf 1970 in de Domkerk als eerste citypastor in het land gestalte geven. Ook dat ging via soms mislukte maar ook vaak geslaagde experimenten. De liturgie niet als omlijsting van de verkondiging maar als wezenlijk onderdeel daarvan – een sterke nadruk op het Oude Testament (vaak doorgaande lezingen) in verbinding met het Nieuwe, wekelijks avondmaal – dat alles kreeg gestalte in de negen jaar die hem vergund waren als citypastor te werken.

Krachtcentrale

Eén van zijn idealen was dat de citykerk ten dienste zou staan van heel de gemeente, 'een krachtcentrale voor de hele stad' (pagina 341). Dat lukte bijvoorbeeld in de diensten voor verstandelijk gehandicapten – tot op heden! Ook in catechesedagen voor ouderen. Hij investeerde enorm veel tijd in studie, onderzoek, schriftelijke uitleg, acties opzetten en hij enthousiasmeerde daarmee veel gemeen-

Vieren, leren, dienen

Hans van der Werf werd in 1950 predikant te Slijk-Ewijk na een vlot verlopen studie, die hem ook twee semesters in Basel bracht onder gehoor van de volgens velen grootste theoloog in de vorige eeuw Karl Barth. Bij hem leerde hij de volstrekte concentratie op het Woord, het Bijbels getuigenis in een christologische benadering. Daar gaat het om; daarom ook is de zondagse eredienst hét uitgangspunt van gemeentewerk. Op de uitleg moet altijd hard gestudeerd worden. Om van daaruit te vieren, te leren (leerhuizen) en te dienen (diaconaat). Die drieslag – vieren, leren, dienen – werd van lieverlee – vooral in de periode van ontwikkeling van het citypastoraat – de samenvatting van alles wat hij deed.

Dat begon in 1950 – nog in de na-oorlogse opbloei van de (Hervormde) Kerk. Na die eerste gemeente volgde een aantal jaren landelijk jeugdwerk. In 1960 werd hij door de Centrale Hervormde Jeugdraad benoemd en door de Centrale kerkenraad beroepen als jeugdpredikant met als basis de Buurkerk. De Buurkerk was al ver voor die tijd door het werk van ds G.W. Oberman de kerk geworden waarin elke zondag een jeugddienst werd gehouden. Veel van de oudere lezers zullen zich die diensten herinneren en er aan meegewerkt hebben.

teleden uit stad en ommelanden. Maar niet alleen voor de Domkerk spande hij zich in. Bij de herstructurering van het teruglopende 'kerkelijk bedrijf' was hij voluit betrokken, waarbij ook weer zijn doelgerichte visie opviel. Hij had zijn inbreng bij het grote restauratieplan van de vijf binnenstadskerken en ontwikkelde het 'taartpuntenplan': de binnenstadskerken elk hun eigen plaats en identiteit in verbinding met kapellen en werkplekken in de buitenwijken. Dat hij bij de wijkgemeenten nogal eens weerstand opriep is niet verbaazingwekkend. Mijn voorganger ds Lrik had er moeite mee dat veel 'kader' uit de wijk werd weggetrokken naar het citypastoraat. Landelijk heeft Van der Werf veel werk verzet, vooral rondom de liturgie. Dat iemand met zoveel gaven niet onopgemerkt kon blijven blijkt wel uit het feit dat hij een aantal keren geheel of bijna beroepen werd en dat zijn naam voorkwam op lijstjes voor de benoeming van kerkelijk hoogleraren. Den Dekker doet een boekje open over het gekonkel daar omheen. Voor de Utrechtse citypastor liep het op niets uit. Dat bezeerde hem wel.

Verlegen

Ik zou nog heel lang kunnen doorgaan over andere facetten uit het leven van deze charismatische man. Over zijn gezin, over zijn angst voor emotie en persoonlijke uitingen. Vermoedelijk was hij in de grond een verlegen mens. Zelden keek hij

Vermoedelijk was hij in de grond een verlegen mens. Zelden keek hij iemand aan tijdens een gesprek

iemand aan tijdens een gesprek. Hij was interactief misschien niet al te sterk, maar inhoudelijk staat het als een huis (pagina 384). Hij was een snelle lezer en houdt het gelezene direct vast (433); een man die ver vooruit kan werken (445). Hans van der Werf heeft twee of drie levens in één geleefd... werkte met ijzeren discipline en een nooit aflatende nauwgezetheid (495).

Hans van der Werf heeft twee of drie levens in één geleefd...

De Protestantse Gemeente Utrecht zou er zonder het baanbrekende werk van Van der Werf anders hebben uitgezien, dat staat vast. Zijn er meer predikanten voor wie dat geldt? Wellicht ds A. Kool en aan gereformeerde zijde ds H.J. Huysen en ds H.W. Wierda, die ook vanuit een heel eigen visie hebben gewerkt. En er zullen meer zijn. Het zou de moeite waard zijn als eens iemand een grondig onderzoek zou doen naar de totale ontwikkeling van protestants kerk-zijn in Utrecht vanaf zeg maar 1960 tot nu.

Tijdgebonden?

Dit boek over Van der Werf kan in ieder geval een goede aanleiding zijn om te onderzoeken waar we als kerk van Utrecht nu staan en mee bezig zijn. Was zijn werk tijdgebonden? Zou hij in de huidige gang van zaken nog veel terugzien van wat hij deed en beoogde? Zijn theologische insteek is allerminst populair in onze tijd waarin bijna alles gericht wordt op ervaring, terwijl in de visie van Van der Werf het woord, het evangelie binnenbreekt in ons leven en ons leven wil richten. Niet de boodschap aanpassen aan ons (wat zou hij van de nieuwste Bijbelvertaling vinden? Elke dienst werkte hij met een eigen werkvertaling, soms stug van taal), maar ons leven mag worden ingepast in de gang van die boodschap. Ja dit prachtige boek stemt tot nadenken. Het is zijn prijs ten volle waard en nog mooi uitgegeven ook; het leent zich om te lezen, te herlezen zonder dat het uit elkaar valt. En het bevat een katern met foto's. Wat wil je nog meer? Van harte aanbevelen!

Naar aanleiding van: M. den Dekker: ds Hans van der Werf 1926-1979, Architect van kerkenwerk. Een biografie. ISBN 978 94 90708 59 7; Uitgeverij Skandalon, 592 pagina's; € 44,50.